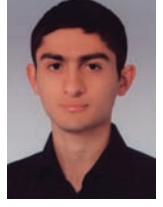

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi 2. Sınıf öğrencisi ve Ankara muhabirimiz Şahin Khaniyev, 19-21 Mayıs tarihleri arasında, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırma Topluluğu (HÜTBAT)'ın düzenlediği ve kendisinin de koordinasyonunda bulunduğu Ulusal Genel Tıp Öğrenci Kongresi hakkında bizi bilgilendiriyor. Şahin, kongrenin koordinatörlerinden biri olarak bu etkinliği şöyle değerlendiriyor: "Gelecekte daha güçlü bir içerikle, daha geniş katılımı ve çok daha profesyonelce hayata geçirme hedefindeyiz. Böyle ortamlarda yapılan fikir alışverişlerinin, kurulan dostlukların yakın gelecekte ciddi bilimsel projeleri getireceğine inanıyoruz."

GENEL TIP ÖĞRENCİ KONGRESİ

Bilimsel bilgi birikimimiz her geçen gün baş döndürücü bir hızla artmakta. Bu birikim dünya çapında, evrensel bilime katkı sağlayan bilim insanlarının değerli araştırmalarıyla oluşmakta. Bilim alanında araştırmanın, keşfetmenin kuşkusuz çok temel bir yeri var. Ancak bilginin üretilmesi kadar paylaşılması da önemli. Bu paylaşım için en uygun ortamlardan biri de kongreler. Bilim insanlarının yaptıkları çalışmaları sunmaları ve meslektaşlarıyla bunları tartışmaları amacıyla düzenlenen kongreler son yıllarda kapsamını biraz daha genişletti. Artık üniversite öğrencileri de bilim dünyasındaki gelişmeleri takip etmek, özgün araştırmalarını sunmak ve meslektaşlarıyla çeşitli konular üzerinde tartışmak, kısacası geleceğin bilim insanları olma yolunda erkenden bazı deneyimleri yaşamak, beceriler edinmek için öğrenci kongreleri düzenliyorlar. Ülkemizde de değişik bilim dallarında öğrenci kongreleri gerçekleştiriliyor. Bu kongrelerden biri de, HÜTBAT tarafından bu yıl ikinci kez, 25 üniversiteden 180'i aşkın tıp fakültesi öğrencisinin katılımıyla, 19-21 Mayıs tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen, "Ulusal Genel Tıp Öğrenci Kongresi".

Kongre bilimsel programı, HÜTBAT Genel Sekreteri Necati Enver ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi (HÜTF) Dekanı Prof. Dr. İskender Sayek'in açılış konuşmalarıyla başladı. İlk sunum son dönemde sıklıkla tartışılan, bütün tıp öğrencilerinin bilmesi gereken önemli bir konuyla ilgiliydi. "Klinik Araştırmalarda Yasal ve Etik Sorumluluklar" konusu Dr. Sayek tarafından sunuldu. Ardından HÜTF öğretim üyelerinden Prof. Dr. İbrahim Güllü, "Etkili Sunum Yapma Sanatı" konusunda yararlı ve keyifli bilgiler verdi. Kongrenin bundan sonraki kısımlarında bütünüyle öğrencilerin hazırladığı sunumlar, tartışmalar ve çalıştayları kapsadı. Ayrıca kongre alanında değişik çalışmaların posterleri de sergilendi.

İlk günün ilk oturumu, Prof. Dr. İskender Sayek'in oturum başkanlığını yaptığı "Genel Cerrahi" oturumuydu. Bu oturumda, laparoskopik yöntemle (karın içini, laparoskop adı verilen mercekle ve ışık sisteminden oluşmuş bir cihaz ile gözlemleme) safra kesesinin alınması ve safra yolu yaralanmaları, bası yaralarının nedenleri ve sınıflandırılmaları ile yara bölgesinden ölü dokuların uzaklaştırılması (debridman) gibi genel cerrahinin önemli konularının tartışıldığı sunumlar yer aldı. İkinci oturum, HÜTF Nöroloji AD'dan Prof. Dr. Rana Karabudak'ın oturum başkanlığında gerçekleşti. Sinir sistemi hastalıklarında yeni tedavi yaklaşımları, merkezi sinir sisteminde vücudun kendi hücrelerine

zarar veren bağışıklık hücrelerinin yeni sinir hücreleri yapımı ve sinir hasarındaki zıt rolleri, Manyetik Rezonans Spektroskopisi yöntemiyle kanser teşhisinde biyopsiyeye risksiz bir alternatif arayışı konularında sunumlar yapıldı. Öğle yemeğinin ardından, Bilim ve Teknik Dergisi "Biyoloji Projeleri" Oturumu yapıldı. Oturum başkanlığını HÜTF öğretim üyesi, aynı zamanda HÜTBAT Proje Geliştirme Grubu Akademik Danışmanı Prof. Dr. Can Ömer Kalaycı'nın yaptığı bu oturumda Bilim ve Teknik dergisi Biyoloji Projeleri kapsamında yer alan, "Türkiye'de İntihar Sorunu ve WFS1 Geni Taşıyıcılığının İntihar Eğilimi Üzerine Etkisi", "Sahada Akrep Çalışması ve A. crassicauda Antiserumu Üretimi" ve "Tüberküloz Hastalarında Kistik Fibrozis (en sık görülen kalıtsal hastalık) Taşıyıcılığının Araştırılması" projelerinin tanıtım amaçlı sunumları yapıldı. Bilim ve Teknik Dergisi'nin Nisan 2006 sayısında duyurusu yapılan ve ülkemizdeki üniversite gençliğinin özgün bilimsel araştırmalar yapmasını, önemli projeler gerçekleştirmesini ana hedef olarak belirlenen bu girişimin ve projelerin ulusal bir kongrede diğer öğrencilerle paylaşılması ve onların da bu projelerde çalışmaya davet edilmesi bütün öğrenciler arasında büyük sevinç ve ilgi yarattı. Kongre süresince çeşitli üniversitelerden öğrencilerle projeleri ve bu sevindirici gelişmenin nasıl daha yararlı olabileceğini tartıştılar.

Günün son oturumu "Halk Sağlığı" oturumuydu. HÜTF öğretim üyesi Dr. Nükhet Paksoy Subaşı başkanlığında gerçekleştirilen oturumda, "Diyarbakır'daki Konutlarda Düşme Olguları ve Risk Faktörleri", "Kuş Gribi", "Güneşe Doğrudan Bakılabilir misiniz? Ya da Ölüme! (Ötenazi)" gibi güncel ve önemli konular tartışıldı. Oturum sonunda serbest bildiri olarak "Antifosfolipit Sendromu (yinelenen düşüklüklerle sonuçlanan, damar içi pıhtılaşmaya neden olan, dolaşımdaki fosfolipitlere karşı antikor oluşumuna bağlı bir hastalık)" konusunda bilgi verildi.

Sunumların ardından ilk günün bilimsel programı, öğrencilerin katıldığı PCR (Polimeraz Zincir Reaksiyonu) uygulaması, standart hasta görüşmesi ve mesleki beceri eğitimi çalışmalarıyla sona erdi.

İkinci gün, "İnsülin Direncinin Hücresel Mekanizmaları" konulu serbest sunumla başladı. "Bağışıklık-Kanser" oturumunda, "Gen Tedavileri" konusundaki yeni gelişmeler hakkında bilgi verildi. "Kanser Kök Hücreleri" ve "Süperantijenlerin Tıptaki Önemi" bu oturumda tartışılan diğer konular. Yoğun bir bilimsel programın olduğu ikinci günün ikinci oturumunda "Sinirbilim" konuluydu. Oturum eşbaşkanları Doç. Dr. Alp Bayramoğlu ile Dr. Esra Şaşın yönetiminde "Kortikospinal Yollar (beyinden omurluğın inen sinir lifleri) Neden Çarpaz Yapar?", "Beyinde Kolaya Kaçma" ve "Sigmund Freud'un Kişilik Teorisi ve Psikanaliz Uygulamasının Tartışılan Noktaları" başlıklı birbirinden ilginç sunumlar yapıldı.

Prof. Dr. Mahmut Nedim Doral ve Uzm. Dr. Coşkun Salman eşbaşkanlığında "Fiziksel Tıp - Rehabilitasyon ve Jinekoloji" birleşik oturumdaysa, "Hipoterapi (Atlarla Tedavi)", "Serebral Palside (çocuk beyininde oluşan bir hasara bağlı kalıcı duruş, hareket ve denge kusuru) Botoks Tedavisi", "Tüpte döllenmede (IVF) embriyonun rahime yerleşmesi öncesinde genetik tanınım eve götürülen sağlıklı bebek oranına etkisi var mıdır?", "Gebeliğin farkında olma zamanı ve bu dönemde ilaç kullanımı" konularında sunumlar yapıldı. Oturum, Prof. Dr. M. Nedim Doral'ın verdiği bilgiler ve tartışmalarla da renklendi. Kongrenin son oturumu olan, Prof. Dr. Kudret Aytemir başkanlığında yapılan "Kardiyoloji" oturumdaysa, "Kalp Yetmezliği ve BNP (böbreklerden sodyum atılımını artıran bir protein)", "Doku Mühendisliği ve Kalp" ve "Elektrofizyolojik Çalışma" sunumları yapıldı. Ardından da kardiyoloji alanında son yıllarda geliş-

tirilen tedavi yöntemleri, Türkiye'deki uygulamalar ve yeni girişimler tartışıldı.

Kongre boyunca, isteyen istediğini dile getirebildiği, kongrelerin vazgeçilmezi "Serbest Kürsü" de oldukça renkli anlara sahne oldu. Genel olarak katılımcılar memnuniyetlerini dile getirirken, kürsüye çıkanlar arasında gelecek kongrelerin duyurusunu yapanlar, olumlu olumsuz eleştiride bulunanlar, kongrelerin geleceğiyle ilgili görüş bildirenler ve hatta şarkı söyleyenler bile oldu.

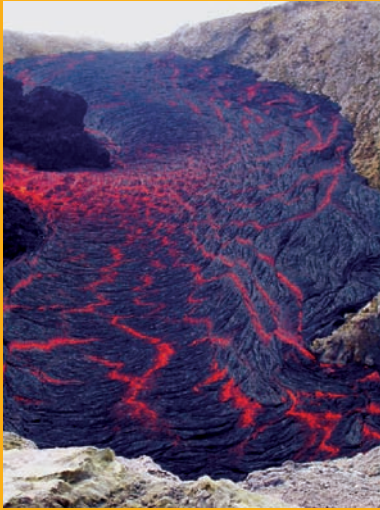
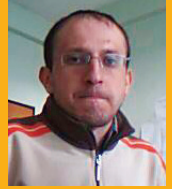
Kongre ödül törenindeyse öncelikle "Türkçenin En İyi Kullanıldığı Sunum Ödülü" verildi. Ödül Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden İrmak

Polat değer görüldü. Ardından, geçtiğimiz günlerde elim bir trafik kazasında kaybettiğimiz, HÜ Tıp Fakültesi öğretim üyesi Dr. Günfer Gürer Aydın anısına "Dr. Günfer Gürer Aydın En İyi Poster Ödülü" ve "Doç Dr. Murat Rezaki Özel Ödülü" verildi. Ödülleri sırasıyla "Sıçanlarda Siklosporin A antibiyotisinin organlardaki lokal kan akımı üzerine etkisi" başlıklı çalışmasıyla Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Berrak Karatan ve "Kanser Kök Hücreleri" sunumuyla HÜ Tıp Fakültesi'nden Yılmaz Yıldız aldılar. Hacettepe sunumlarının "En İyi Sözlü Sunum Ödülü" için değerlendirilme dışında tutulması nedeniyle ayrıca bir de "Hacettepe

En İyi Sunum Ödülü" verildi. Nur Hürsoy "Be-yinde Kolaya Kaçma" sunumuyla ödülün sahibi olurken; "En İyi Sözlü Sunum" büyük ödülünü İstanbul Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden Fehim Esen kazandı.

Kongrede oldukça renkli bir sosyal program da hazırlanmıştı. İlk iki akşam, katılımcılar yemekte ve eğlence tanışma, kaynaşma olanağı buldular. 21 Mayıs'ta da Ankara Kalesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Anıtkabir ziyaretlerini içeren "Ankara Turu" yapıldı. Ardından kongre katılımcıları düzenlenen piknikte hem eğlenme, hem de dinlenme fırsatı buldular.

İzmir muhabirimiz, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü Araştırma Görevlisi Yoldaş Seki, çevre dostu bir taşı, ponza ya da diğer söylemlerle sünger taşıyı tanıtıyor.

PONZA

kürmeler sırasında yeryüzüne çıkan lavların soğumasıyla oluşur. Volkanik gazlar magmanın sıvı kısmı içerisinde çözünmüş durumdadır. Gaz kabarcıkları içeren sıvı haldeki lavlar yeryüzünde katı hale geldiğinde lavların içindeki gaz kabarcıkları kayanlar içinde donar ve ortaya gözenekli bir kaya çıkar. Birçoğu suyun içinde yüzer ve kristal bir yapısı yoktur. Şekil itibarıyla süngere benzer. Gözenekli bir yapısı olduğundan yüksek bir yüzey alanına sahiptir. Yüksek oranda SiO_2 ve nispeten daha az oranda Al_2O_3 içerir.

Çiçekçilikte sulama suyundaki patojenleri uzaklaştırmak için ucuz ve etkili bir yol olarak kullanılır. Özellikle son zamanlarda çeşitli organik maddelerle kirlenmiş suları temizlemede ilginç bir kullanım alanı bulmuştur. Bu amaçla organik kirleticileri parçalamak için bozunma ürünleri zehirli olmayan çeşitli bakteri karışımlarından elde edilen biyokütle kullanılır. Bu bakteri karışımları yüksek yüzey alanından dolayı sünger taşı üzerine tutturulmakta ve buna "biyofilm" adı verilmektedir. Kirlenmiş suyun akışına yerleştirildiğinde bu filmler birer biyobariyer olarak çalışır ve organik kirleticileri bozarak yok eder.

Yine yüksek bir gözenekli bir yapısının olmasından dolayı çeşitli metal katalizörlerinin (Ni, Ag ve Pt gibi) hazırlanmasında destek materyali olarak kullanılır. Bu konuda özellikle zehirli bir gaz olan karbonmonoksitin (CO) hidrojenle doyunulmasında kullanılan metal katalizörlerin hazırlanma sürecinde destek katısı olarak kullanılması önemlidir. Çünkü özellikle termik santraller gibi karbonmonoksit salınımının yüksek olduğu yerlerde bu tür katalitik süreçlerle karbonmonoksitin zehirsiz bileşenlere dönüştürülebilmesi

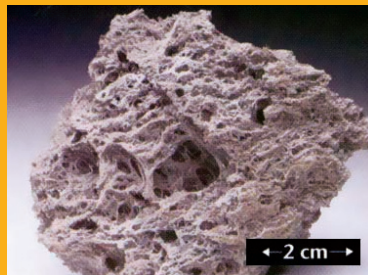
çevre ve toplu sağlığı açısından büyük bir önem taşır. Sünger taşı- nın bu işlevi yalnızca karbonmonoksitin ile sınırlı kalmayıp yine zehirli olabilen nitrit ve nitrat gibi maddelerin hidrojenasyonunda metal katalizörleri taşıyıcı olarak kullanılır. Yine uygun koşullarda sulardaki bulanıklılığı uzaklaştırmada yüksek bir verim sağlanmıştır. Çeşitli makine yağlarının tutma kapasitesinin oldukça yüksek olduğu bulunmuştur. Sezyum, toryum, uranyum ve stronsiyum gibi radyoaktif iyonlar için de etkili bir adsorptiv (üzerinde tutucu) olduğu bilinmektedir. Bazı kil mineralleriyle karıştırılarak çok zehirli bir metal olan arseniğin filtrasyonunda yüksek bir tutma kapasitesi yakalanmıştır. Ayrıca altın üretiminde kullanılan ve oldukça zehirli olan siyanürün çözelti ortamından uzaklaştırılmasında da sünger taşının kullanılabilirliği ilgili çalışmalarda olumlu sonuçlar alınmıştır. Fosfat iyonlarının sudan uzaklaştırılmasında oldukça etkili olduğu da ortaya konmuş durumda. Etkili bir temizleme ve cilalama materyali olduğu bilinmiyor. Özellikle tekstil fabrikalarından çevreye salınan boyar maddeler önemli kirlilik oluşturmaktadır. Bazı boyar maddelerin uzaklaştırılmasında iyi sonuç alınmıştır. Ayrıca yapıların dayanıklılığını sağlamada yardımcı olması amacıyla çimento-ya katkı maddesi olarak katılmaktadır. Tarihte bilinen ilk diş macunu da öğütülmüş sünger taşı ve sirden yapıldığı söylenir.

Büyük bilgi olan doğa, durgunluğunun, sessizliğinin ve sıradan görünüşünün altında büyük potansiyeller ve yetenekler barındırıyor ve bunları ustaca sergiliyor. Biz insanlara düşen bu sergilere katılıp, sıradanlığın altındaki mükemmelliği görmeye çalışmak. Eğer bu mükemmelliği fark edebilirsek karşılaştığımız birçok sorunun yanıtının çok uzak olmadığını fark edeceğiz.

Düzeltili: "Yaşamak İstiyorum" başlıklı yazının 57. sayfa, 2. sütunda yer alan "Eski Çevre Bakanı Ediz Hun ... cümlesi "Eski milletvekili, Çevre Bakanlığı Müsteşarı ve İstanbul Çevre İl Müdürü Ediz Hun ..." olarak değiştirilmiştir. Düzeltir, özür dileriz.

En büyük bilgilerden olan doğa bazen kendi yarattığı, bazen de insan eliyle yaratılan çeşitli çevre sorunlarıyla karşı karşıya. Zamanla toprak, su ve hava kirleniyor. Doğa çoğu zaman kendi içinde ortaya çıkan sorunları ev sahipliği yaptığı konuklarının ruhu bile duymadan çözebiliyor. Bazen de sorunların çözümünü, birilerinin doğanın içinden çıkarıp uygulayıp doğayı dertten kurtarması gerekiyor. Yani doğa aslında içerisinde çıkan sorunların çoğuna karşı çözüm kaynaklarına sahip ve bunları ustaca sergiliyor. Yine doğanın açtığı sergilerden birinde etkileyici bir taş var. İçinde çıkabilecek, ayaklanmalara karşı bize çözüm olarak sunduğu taşlardan biri. Görünüşte pek bir şeye benzemeyen ama araştırdıkça sırlarında yeni kullanım alanları gizleyen bir taş, sünger taşı...

Sünger taşı ya da diğer adıyla ponza taşı gözenekli parlak volkanik bir kaya. Volkanik püs-

İYİLEŞTİRME BAHÇELERİ

“İyileşmek” sözcüğünün bir anlamı da, önceki durumunun değişmesiyle daha iyi bir duruma gelmek, düzelmek. Yani iyileşmek için iyileştiren unsurlara gereksinim var. Tıbbi anlamda iyileştirme unsurlarından biri, hastane ve klinik gibi, cerrahi müdahale, ilaçlar ve eğitimi personelin gözetiminde tedavi yapılan yerlerken, bir diğeri de yine bu gibi merkezlerde bulunan özel olarak tasarlanmış bahçeler. Yurtdışında yaygın olarak yararlanılan bu bahçeleri, ülkemiz hastanelerinde de kullanıma kazandırmak için, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mükerrerem Arslan danışmanlığında iç mimar ve peyzaj mimarı Zehra Şebnem Akın, öncü bir akademik çalışmanın da mimarlığını yaptı.

Bu bahçeler, yaşanan rahatsızlıkta ortaya çıkan fiziksel belirtilerin giderilmesine öncelikle destek olurken, tıbbi ortamda fiziksel ve duygusal olarak yorulan bireylerin rahatlamasını ve stresin azalmasını sağlayarak da iyileştiriyor. Ne zaman biteceğini bilemedikleri rahatsızlıkları olan hastalar için, bir an dahi olsa iyi olma hissini duyumsamak çok önemli. Bahçeler de stresi azaltma, rahatlama ve canlanma sağlayarak, fiziksel gelişmeye destek oluyor ve iyileşme ya da iyileşme isteği tüm duyularda gelişebiliyor.

Çocuklar İçin

Bir çocuk bahçede çok mutlu olur. Çünkü bahçe, ona doğayı sunar, çiçekleri, böcekleri, kuşları, dört yapraklı yoncaları, getirir. Çocuk bahçede doğayla buluşur. Dahası, oyun oynar yaşlılarıyla. Yani her çocuğun, istediği her an bahçede oynaması gerekir. Bu gereklilik kendine yetebildiği zamanlarda olduğu gibi, hastalandığında söz konusu. Ayrıca çocuk yaşamının farklı bir döneminde kendine yetemez duruma da gelmiş olabilir. Bu gibi özürüllük durumlarında da bahçede oynamak onun en temel hakkıdır. İşte iyileştirme bahçeleri çocuğa bu hakkı sunan yerler. Bunlar, çocuğun insanlarla, çevreyle, nesnelere ilişkiye girdiği, kendi istediğini özgürce yapabildiği, onun akıl, vücut ve ruh sağlığını geliştiren ortamlar. Çok ağır hastayken bile bu ortamlarda uzman kişilerce yapılan oyun terapisi, bahçe terapisi, hayvan terapisi ve doğa terapisi gibi yöntemlerle çocuk kendini mutlu ve sağlıklı hisseder.

İyileştirme bahçeleri çok değişik rahatsızlıkları olan çocuklara sağlık sunan ortamlar. Kaza geçiren, ağır bir ameliyattan çıkan, psikolojik olarak onu çok incitecek bir olayla karşı karşıya kalan ya da bedeninde öteden beri var olan bir özürün rehabilitasyon sürecindeki çocuklara hizmet verir bu bahçeler. Ölümcül hastalıklara sahip bazı çocuklar da bu bahçeleri kullanabilir. Bahçe o çocuk için mutluluk ve dinginliğin varolduğu bir sığınak olur.

Lucas Bahçe Okulu'nu Duyumsal Bahçesi'nde hayvan terapisi

İyileşemeyen, kalıcı, fiziksel ve bilişsel bozuklukları olan çocuklar da bu bahçelerden yararlanır. Bahçe bu gibi çocuklara, onarmak anlamına gelen “rehabilitasyon”un tersine, daha önce hiç varolmayan bir şeyi çocuğun belirli potansiyelleri üzerine inşa etmesini sağlar. Uzmanlar bu kavramı “habilitasyon” olarak adlandırıyorlar. Bütün çocukların belli yeteneklere ya da potansiyel yetilere

Bizde Durum...

Prof. Dr. Mükerrerem Arslan
AÜ Ziraat Fak. Peyzaj Mimarisi ABD.

Gelişmiş ülkelerde, Birinci Dünya Savaşı'ndan günümüze değin, ısrarlı ve zorlu çalışmalar sonucu günümüzdeki durumuna gelen iyileştirme bahçeleri, ülkemizde akademik ve profesyonel anlamda bir çalışma zeminine henüz ulaşamadı. Türkiye’de iyileştirme bahçelerine gereksinim duyan kişilerin ve ailelerin sayısı net olarak bilinmemekle birlikte çocukların kendi yaşlılarıyla iletişim kurabilecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri sağlıklı ortamların yetersizliği önemli bir sorun. Hasta sahibi aileler ve hastalar çaresiz, umutsuz, mutsuz ve zor durumdadalar.

Türkiye’de yalnız çocuklar için değil genel anlamda bahçelerin iyileştirici rolünün kabul görmesi kurumsal geliştirilmesi gereken bir konu. Çocuklar için iyileştirme bahçeleri, çocukların insanlarla, doğayla etkileşim kurmasını sağlar, çocuğun doğasına uygun ve onun iç dünyasına ulaşabilecek akıl, vücut ve ruh sağlığı açısından gelişmelerini teşvik eder.

Çocuklar için iyileştirme bahçelerinin amacına uygun, etkin bir şekilde başarıya ulaşması için uygulanan terapi yöntemlerinin yanı sıra farklı mesleki eğitimlere sahip kadroların bahçenin proje aşamasından itibaren birlikte çalışması gerekmektedir. Profesyonel terapistler ve oyun liderleri, çalışmaları ve çalıştıkları alanlar hakkında peyzaj mi-

marlarına ve tasarımcılara yeterli veri aktarmalı; ayrıca bitkiler, hayvanlar ve bahçe hakkında kapsamlı bilgiye sahip olmalıdır. Bahçe terapistleri, çocuk gelişimi ve oyunun terapideki yeri hakkında deneyimli olmalı. Peyzaj mimarları, tasarım sürecinde farklı terapi uzmanlarından edindikleri bilgileri, çocukların iç dünyası ve gereksinimleri kapsamında değerlendirip hazırlamalı.

İyileştirme bahçeleri, çocuklar kadar bahçeyi kullanacak diğer kişilere de sağlık, mutluluk veren ortamlardır. Bu nedenle bahçenin tasarımı yapılırken bahçeyi kullanacak olan herkes dikkate alınır. Örneğin, rutin olarak hastane ziyaretinde bulunan çocuğun ailesi dikkate alındığında, bahçe hem yetişkinlerle hem de çocukla ilgili olur. Muayene ya da ameliyat olan çocuğun ailesi ve kardeşlerinin bahçeyi kullanacağı düşünüldüğünde, bahçe kardeşler ve stresli anne-babalar için sakinleştirici, huzurlu bir ortam sağlar. Diyaliz gibi düzenli ziyaret gerektiren koşullardaki çocuklar tedavi olurken, aile için moral

İyileştirme bahçelerinin tarihçesi incelendiğinde de görülebileceği gibi bu durum bir halk hareketidir ve sivil toplum kuruluşlarının, derneklerin ve vakıfların önderliğinde günümüzdeki seviyeye gelebilmiştir.

Ülkemizdeki sivil toplum örgütleri, dernekler ve vakıflar birlikte, yerel yönetimleri, devlet kuruluşlarını, sosyal hizmet kuruluşlarını, askeri kurumları, gönüllü kuruluşları ve üniversiteleri bu konuyla ilgili çalışma yapmaya yönlendirip, konunun “Ülke Sağlık Sistemi” kapsamına alınmasını ve daha bilimsel, daha geniş ve özel bir alanda konunun gelişmesini sağlayabilirler. Böylece, hem projenin ekonomik boyutunda hem de kullanımının yaygınlaştırılması açısından önemli oranda gelişme sağlanabilir.

Tasarımda Dikkat!

Z. Şebnem Akın
İç Mimar ve Peyzaj Mimarı

Bir peyzaj mimarı iyileştirme bahçelerinin tasarımını yaparken, profesyonel terapistler ve oyun liderleri, bahçe terapistleri, psikologlar gibi farklı disiplinlerdeki uzmanlardan destek alarak, belli ilkelere doğrultusunda tasarımını yapar. Örneğin, alan planlamasına çok dikkat etmek durumunda. Bahçenin güneş ışığından ve kış rüzgârından korunmasını sağlayacak biçimde bir tasarım yapmalı. Çünkü bitkiler yaşamda kalabilmek için güneş ışığına gereksinim duyar ve ayrıca kış aylarında bile çocukların açık havada oynaması gerekebilir. Kullanıcı çocukların bazıları tekerlekli sandalye ya da nakil aracı kullanmak zorunda olabilir. Bu durumda bahçenin olabildiğince düz bir zemine planlanması gerekiyor. Ayrıca tasarımda, arsanın doğal özelliklerini de korumak gerekiyor. Çünkü, yetişmiş ağaçlar, yeryüzüne çıkmış kayalar ve dereler gibi doğal özellikler, alanın doğal kimliğinin anlaşılmasını sağladıkları için korunmalı. Ayrıca doğal oluşumlar, ağaçların sağladığı gölgelikler gibi rahatlıklar da sağlıyor. Yani sıra, doğallığın korunması sayesinde yeni ekilen bitkilere de en iyi koşullar sağlanıyor.

Planlama yaparken bahçenin konumu da dikkate alınmalı. Bahçeyi hasta odalarına göre konumlandırma çok önemli. Çünkü açık havaya çıkmayan çocuklar için, pencereden görülen bahçenin görünümü bile son derecede önemli. Bahçeden bitkileri içeri taşıyarak ve içeride çocuklar tarafından hazırlanan bitkileri de dışarıya alarak, çocuğun iç ve dış mekan arasında ilişki kurması sağlanabiliyor. Bahçenin oyun odasına yakın olması hem çocuk yaşamı uzmanlarını hem de bahçe terapistlerini zaman ve enerji kaybından da kurtarıyor. Çünkü onlar araç-gereçlerin parçalarını ve oyun araçlarını içeri ve dışarı taşımak zorundalar.

Bahçe, hastane girişinden de görülebilir olmalı. Böyle olduğu zaman, özellikle hastaneye ilk defa geliniyorsa, hastalara ve ziyaretçilere sıcak bir karşılama etkisi yaratıyor.

Hastane bahçesi dışarıdan izinsiz girişi engelleyecek şekilde konumlandırılmalı, yani güvenli ol-

yükseletici bir dinlenme ortamı oluşturur. Çocuklarını tekerlekli sandalyede getiren aileler dikkate alındığında, bahçe, hastane ortamının dışında çok sayıda dikkat dağıtıcı ve oyalayıcı elemanın olduğu bir yerde aileye çocukla etkileşim olanağını verir. Hastanede kriz durumunda olan çocuğun ailesi ya da evladını yitirmiş acılı aileler için de iyileştirme bahçesi, sakin, özel koşullarıyla huzur bulunan yerlerdir. Bahçeyi görevliler de kullanabilir. Bahçe, sakinlik ve huzur arayan görevliler için de hizmet verir.

Bütün bu yararlar dikkate alındığında bahçelerin tasarımında kullanıcı grupları, ilişki çeşitleri, kullanıcıyla bahçe peyzajı arasındaki ilişkinin derinliği ve tıbbi bir kuruma bağlı olup olmaması gibi durumlar göz önüne alınarak farklı farklı iyileştirme bahçeleri tasarlanır. Örneğin, "formal terapi bahçesi", hangi terapi yapılacaksa bahçe o terapi çeşidinin gereksinimi gözetilerek özel bir alan

malı. Çocuklar, aileler ve diğer kullanıcılar, her türlü rahatsız edici olaylara ve istenmeyen toplumsal etkileşimlere karşı korunmalı. Eğer, mekan çok geniş bir kitlenin kullanımına sunulacaksa, tek giriş, elektronik kontrol yöntemleri gibi güvenlik tedbirleri alınmalı.

Bahçe, yaz güneşine karşı koruyucu gölgeliklere sahip olmalı. Çocuklar zaten çok hassas cilt yapısına sahipler; bu durumda hareket kabiliyeti kısıtlı olan çocuklar güneş ışınlarına karşı iyice korunmasızlar. Bu nedenle bahçede ağaç cinsleri özenle seçilmeli ve gölge amaçlı kurulum yapılar faaliyet alanlarıyla bağlantılı olarak, ılık ve soğuk mevsimlerde güneş ışığını almasını sağlayacak şekilde tasarlanmalı. Bunun gibi bahçe tasarlarken diğer iklimsel özellikler de dikkate alınmalı.

Tasarımda bahçeye giriş ve çıkış da çok önemli. Çocuklar, özellikle ilk defa geliyorsa, burada kendilerini evlerindeki gibi rahat hissetmeli, arkadaşça yaklaşımlarla karşılanmalı. Bu durum heykeller, banklar, eğlendirici kemer altı yolları ve renkli bitkiler gibi objelerin yerleştirilmesiyle sağlanabiliyor.

Bahçenin tasarımında ulaşılabilirlik ve kullanılabilirlik de dikkate alınmalı. Bahçeyi her çocuğun eşitçe kullanabilmesi ve deneyimlerini paylaşabilmesi için bahçe evrensel olarak tasarlanmalı. Örneğin, deneysel faaliyetlerin olduğu alanların yüksekliğinin olabildiğince bu tür araçların yüksekliğine göre tasarlanması gerekmektedir. Duyma ve görme bozukluğu olan çocukların ihtiyaçları, yankılara, dokunma duyusuna hitap eden yönlendirmelerle ve yol bulma sağlayan kokulu işaretlerle sağlanabilir. Göz ameliyatının ardından çocuklar geçici körlük yaşayabilirler. Sağlık merkezle-

olarak tasarlanır. "Nonformal oyun ve bitkisel terapi bahçesi"nde, bahçe tasarımı ve uygulama sürecinde çocukların ve ailelerin aktif katılımı dikkate alınır. Bahçe çocuğun kendi tercihleriyle özgür ve çeşitlilik içeren hareketlerde bulunmasına olanak tanıyacak özelliklerdedir. Terapi programları da, çocuk yaşamı uzmanları tarafından geliştirilir.

rinde, kalıcı görme bozukluğu olan çocuklar da hasta olarak bulunabilir. Koruyucu bir önlem olarak, bahçe tasarımındaki çıkıntılı, keskin hatları olan nesnelere kontrol edilmeli. Yaya yolundaki dönemeçler belirgin şekilde işaretlenmeli ve yumuşak dönüşler yapılmalı. Örneğin, güçlü kokusu olan bitkilerin alan içerisinde belli noktalarda bulundurulması, çocukların o bitkinin yakınına geldiklerinde alanın neresinde olduklarına dair fikir sahibi olmalarını sağlayabilir.

Çocukların istediklerinde yalnız kalabilmeleri, istediklerinde aileleriyle beraber olabilmelerini sağlayacak farklı mekanlar da yaratılmalı. Bahçede, özel etkinliklerin yapıldığı ya da sahnelendiği ortamlar da olmalı.

İyileştirme bahçeleri, operasyon sonrası, onkoloji ve psikiyatri hastaları; duygusal, öğrenme, fiziksel, duymasal ve gelişme engelli çocuklar; geçici ve kalıcı, uzun dönemli bir yerde kalan çocuklar gibi her gruptan çocuğa hizmet verebilmeli.

Bahçe çocuklara, duygularını, ellerini kullanacakları faaliyetler aracılığıyla doğayla etkileşim kurabilecekleri seçenekler de sağlamalı. Doğal ortam olabildiğince çok çeşit bitkileri içermeli. Bu bitkiler, ilkbaharın başından sonbaharın sonuna kadar yıl boyu performanslarına göre seçilmeli. Yılın her zamanında, bahçede yeni bir doğa olayı gerçekleştirilebilmeli. Çiçekler, meyve ve diğer bitkiler, hasatlanabilen ve çocuklar tarafından doğrudan doğruya oyun nesnelere olarak kullanılacak olan türler olmalı.

Bahçede bulunan hayvanlar, çocuklar üzerinde büyüleyici rol oynar ve çok güçlü tedavi edici etkisi vardır. Bu nedenle tasarımcı, bahçede evcil ya da evcil olmayan hayvanlara rahatlıkla yaşayabileceği ortamlar sunmalı.

Çocukların oyunundaki temellerden biri çevreyi kendi amacı doğrultusunda kullanabilme arzudur. Tasarımcı küçük vagonları etrafta hareket ettirebilir ya da içinde oyuncaklar olan bir kum sandığı hastalar ve onların hasta olmayan kardeşleri için neşe kaynağı olabilir.

Bahçenin tasarımında bahçe terapistlerini, toplum sanatçıları, oyuncuları ve çocuklarla çalışmayı arzulayan animatörleri çekecek düzenlemelerin yapılmasına da özen gösterilmeli.

"Informal, gezinti bahçesi"nde, yürüyüş, gezlilik, oturma, sosyalleşme ve renk, kelebek uçuşları, kuş sesleri, doku gibi duymasal ilgilere değişik düzenlemelerle olanak sağlanır. Çocuklar, aileler ve görevliler için stresi azaltmada, keşfetmede, iyileşmede, meditasyonda, huzurda ve rahatlamada çok önemli rol oynar. Bu tip bahçelerde özel çocuk alanları içeren yüksek kalitede estetik çevre tasarlanır.

"İletişim temelli, çok kullanımlı, çok amaçlı bahçe"yse, hiç varolmayan bir şeyi çocuğun belirli potansiyelleri üzerine inşa etmesini sağlar. Genellikle farklı grupların ortak kullanımını içerir.

Gülgün Akbaba

Kaynak
Akın, Z. Ş., "Çocuklar İçin İyileştirme Bahçeleri, AÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.